

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 138

Ağustos 2025

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Nurşen Korkmaz

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ömer Göktaş

Web Teknik Destek: Kadir Ahıska, Burak Sarı

Ses Teknik Destek: Rıdvan Çırpan, Damla Güler

Görsel Destek: Pınar Yavuz, Yelda Erdoğan

Sosyal Medya Sorumlusu: Damla Güler, Gülcan Altun, Ömer Göktaş

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBIImOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden	1
Afet ve Acil Durumlar Yönetiminde Engelliler Hakkında Birkaç Dokümana Genel Bakış 1.....	4
Sağlamcı medya: Doğru soru ne?	12
Sesin de Duvara Çarptığı Zamanlar	16
"Çocuğunuz Bozuk Değil" Kitabına Dair Bir Değerlendirme	20
Mesleki Erişilebilirlik Yolculuğum 1	26
Albüme Baktım	29
Windows 11'de Pratik Kullanımlar	32
YouTube Kanal Ana Sayfasına Bölüm Ekleme.....	38

Editörden

“Balkonlar bir suya açılır söz gelişi bu iyidir

Bir ağustos terlemesine karşı söz gelişi su iyidir.”

Ağustos ayında doğan, ağustos ayında da fiziken aramızdan ayrılan Turgut Uyar ustayı bol bol andığımız günlerden geçiyoruz. Ağustos sıcak, su güzel, dünya güzelliğe hasret. Bir yandan felaketlere direnmeye çalışırken bir yanda umutsuzluğun içinde umudu arıyoruz. Ağustos sıcaklığında içimizi kavuran ayrımcılıklar ve sıcakta bir yudum soğuk su gibi içimizi ferahlatan bir sayıyla

Geldik bu ay.

Geçen ay yaşanan orman yangınları üzerine kaygılarını yazmıştı Gülcan Altun. Bu ay ise “Engelliler felaket durumunda ne yapmalı?” sorusuna, bu konuda yapılan çalışmaları irdeleyerek yanıt arıyor.

Sınav dönemlerinde engelli haberciliği gayet zor olsa gerek. “Azmi ile başardı. Görme Engelli genç, ikizler burcu annesinin soruları okuması sayesinde üniversite sınavında derece yaptı. Gönül gözüyle sınavı kazandı.” Gibi şablonları birkaç cümle değiştirerek sunmak atomu parçalamak kadar zor sonuçta. Deneyimli gazeteci Ali Dinç, bu tür haberler üzerinden engelli haberciliğini irdeliyor.

Çoğu zaman sesimizin bir duvara çarptığını hissederiz. Hele de kendi alanımızdaki insanların bile taleplerimizi öncelikli bulmadığı durumlarda. Elif Emir Öksüz, bu konuda çok haklı bir isyanı dile getiriyor.

“Nöroçeşitli çocuğunuzun 'dayanıklılık geliştirmesi' için davranış değiştirme müdahalelerine ihtiyacı yok. Onlar için kurulmamış bir dünyada ayakta kalmaya çalışan bu çocuklardan daha dayanıklı kimse olamaz. Çocuklarınızın bundan daha fazla dayanıklı olmalarına, yani daha fazla tokat yemelerine lüzum yok” Diyor Zarife Uysal. “Çocuğunuz Bozuk Değil” kitabından yaptığı alıntıyla Sesine kulak vermek çok şey değiştirir.

Hep olumsuzluklar yok ya hayatta. Ayrımcılık ne kadar yaygın olursa olsun aşılmaya mahkûmdur. Gizem Alakaya kendi deneyimleri üzerinden bu gerçekliği anlatıyor.

Anıları tazelemenin en güzel yollarından birisi albüme bakmaktır. Albümler saklandıkları yerden çıkarılır, özen, mutluluk ve hüznle irdelenirdi. Teknoloji geliştirdi albümler unutuldu. Unutuldu mu gerçekten? Kadir Ahıska “unutulmadı” diyor. Dijital albümünü açmış yapay zekâ ile incelemiştir. Güzel yöntem değil mi? Belki dijital arşiviniz tozlanmış ve bu vesileyle tozunu alırsınız.

Murat Kefeli selamı sabahı kesti. Windows 11 ipuçlarıyla imaj tazeliyor. Laf aramızda işinizi kolaylaştıracak bazı dosyaları da paspasın altına pardon yazının bitimine gizlemiş.

Ömer Göktaş birkaç ay aradan sonra ayağının tozuyla YouTuber olmak isteyenlerin yardımına koştu ve YouTube yazı dizisinin sonuncusunu bu sayıya yetiştirdi.

Bu aylık da bizden bu kadar. Eylül sayımızda buluşmak üzere.

Editörden yazarı: Burak Sarı

Afet ve Acil Durumlar Yönetiminde Engelliler Hakkında Birkaç Dokümana Genel Bakış 1

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

Geçen ay yazla birlikte artan orman yangınları sebebiyle içinde bulunduğum haleti ruhiyeden söz etmiştim. Sizlere gelecek sayı için afet durumlarında yapılabileceklerle ilişkin yapılan araştırmalardan bahsetmeye söz vermiştim. Yaptığım basit Google taramasında ilk sayfada çıkan birkaç dokümandan süzdüklerimi aktarmak isterim.

Bu belgelerden gördüğüm kadarıyla en kapsamlısı T.C. İstanbul Valiliği tarafından İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) kapsamında hazırlanan Engelli Bireyler İçin Afet ve Acil Planlama Rehberi'dir. Toplamda yüz otuz iki sayfalık rehberin özeti niteliğinde broşürüne de ulaşılabilir.

Prof. Dr. Onur Kurt danışmanlığında Zuhal Nakay tarafından hazırlanan içeriğin amacı broşürde şöyle ifade ediliyor:

"Farklı engelli gruplarını, yakın ilişki içinde oldukları bireyleri (aile, bakım verenler, arkadaşlar, çalışanlar vb.) ve ilgili kurumları afet öncesinde, sırasında ve sonrasında yapabilecekleri konusunda bilgilendirebilmek ve yol gösterebilmektir."

Okuduğum ikinci makale Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nden Kübra Arslan tarafından kaleme alınmış. Başlığı: Afetlerin Engelli Bireylere Etkisi. Makalede Arslan amacını şu şekilde belirtmiş.

"Afetler ortaya çıktığı tarihten itibaren çok sayıda can ve mal kaybına, medeniyetlerin yok olmasına ve kitlesel göçlere neden olmuştur. Engellilik olgusu, engelli bireyin etkileşim içerisinde bulunduğu sosyal grupların farkındalığı oranında içselleştirilebilmektedir. Toplum içinde engelli bireyler yoksulluk, eğitim, rehabilitasyon, ulaşım, fiziksel çevre ve konut, erişilebilirlik/ ulaşılabilirlik alanında sorun yaşamaktadır. Bu çalışmada afetlerin engelli bireyler üzerindeki etkisinin ele alınması amaçlanmaktadır. Afet öncesi yaşadığı toplumda herhangi bir zorlukla karşılaşmadan hayatını devam ettiren bir engelli birey afet nedeniyle var olan çevresel ve toplumsal düzenin bozulması sonucu hareket kısıtlılığı, erişim gibi sorunlarla karşılaşarak dezavantajlı duruma düşebilir. Afet öncesi sosyal hayatta damgalanan bireyler afet yönetim süreçlerinde göz ardı edilerek süreçlere dâhil olamayabilir. Afet öncesi planlama ve risk azaltma süreçlerinde dikkate alınmayan ve paydaş olarak sürece katılmayan engelli bireyler afet durumlarında daha büyük sorunlar yaşamaktadır. Engelli bireyler afet öncesi sırası ve sonrasında birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Engelli bireylerin karşılaşılabileceği zorluklar; aile, arkadaş, bakım hizmeti veren birey gibi destek ağlarının bozulması, hareketliliğe yardımcı olan tekerlekli sandalye, protez, ortez gibi cihazların hasar ya da kaybı, acil durum toplanma/barınma yerlerine ve erken uyarı veya genel uyarı mesajlarına erişimdeki zorluklar olarak sıralanabilir. Sonuç olarak afetlerde toplumun etkilenme biçimi, şiddeti ve etkiye verebildikleri yanıtlar farklı olmakla birlikte en fazla etkilenecek dezavantajlı gruplar engellilerdir. Engellilerin afetlerden etkilenme durumunda etkilenme düzeylerinde bireysel farklılıklar görülebilir. Engel durumuna göre oluşacak bu farklılıklar için engelli bireylere görüş sorulmalı ve ihtiyaç analizi yapılmalıdır. Özellikle afet eylem planı çalışmalarında engelli bireylerin hazırlıkların bir parçası olması sağlanmalıdır."

Bu yazının kapsamına alınan son çalışma ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'ndan Ahmet Türk tarafından hazırlanan Deprem Özelinde Engelli Bireylere Duyarlı Afet Yönetimi Modeli başlıklı makaledir.

"Bu çalışmada afet yönetimi modeli, her engel grubunun ihtiyaç ve kapasiteleri doğrultusunda bütüncül olarak ele alınmıştır. Çalışma kapsamında engelli bireylere duyarlı afet

yönetimi; risk ve yıkıcı etkileri göz önüne alınarak deprem afeti özelinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, engelli bireyler ve aileleri için muhtemel bir deprem anında ve sonrasında yapılması gereken uygun davranış formlarını organize etmek ve bu yolla bireysel ve toplumsal manada afet bilinç düzeyi ve dirençliliğini artırarak depremin meydana getirebileceği zararları azaltmaktır. Çalışmanın diğer amacı ise alanda çalışan profesyonellere ve engelli bireylere duyarlı afet yönetimi sürecine yönelik yapılacak yeni çalışmalara bütüncül bir kaynak oluşturmaktır. Bu amaçlar çerçevesinde afet yönetimi modelinin aşamaları deprem afeti özelinde değerlendirilerek engelli bireylere duyarlı afet yönetimi stratejileri bütüncül bir şekilde ele alınmış, deprem özelinde engele duyarlı afet yönetimi organize edilmiştir."

Bu belgelerin üçünden de bölümler alıntılanarak sizlere bir özetimsi sunmak istedim. Belki merak eder ve kendi bakışınızla değerlendirmek istersiniz anlatılanları.

AFET KAVRAMI

Kübra Arslan'ın makalesinde en detaylı tanımıyla şöyle açıklanmış:

"Türkçe 'ye Arapçadan yerleşen afet kelimesi 'çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım', 'kıran' anlamına gelmektedir (TDK, 2020). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na (AFAD) göre afet, 'bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur' (AFAD, 2014).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) afeti, toplumun normal yaşam koşullarını olumsuz etkileyen ve etkilenen toplumun uyum kapasitesini aşan olaylar olarak tanımlamaktadır (WHO, 2002).

Uluslararası afet veri tabanı EM-DAT'a göre bir olayın afet olarak tanımlanabilmesi için çeşitli kriterlerin meydana gelmesi gerekmektedir. Bu kriterler;

On veya daha fazla kişinin hayatını kaybetmesi,

Yüz veya daha fazla kişinin etkilenmesi,

Olay sonrasında olağanüstü Mi ilan edilmesi,

Olay sonrasında uluslararası yardım çağrısı yapılmasıdır.

Bu kriterlerden en az birinin gerçekleşmesi afet olarak değerlendirilmektedir (EM-DAT, 2009).

Literatürde yer alan afet tanımlarında da görüldüğü üzere bir olayın afet niteliği kazanması için insan ve meydana gelen olay merkezli iki ana unsur-dan söz edilebilir. Birinci unsur olayın büyüklüğü ve kapsamı, ikinci unsur ise olayın meydana geldiği toplumun yapısıdır. Olayın afete dönüşmesini sağlayan asıl neden olayın kendisinden çok toplumun afete karşı direncinin boyutudur."

"AFAD sınıflandırmasında afetleri kaynağına göre; doğal ve teknolojik afetler olarak ele almıştır (AFAD, 2019). Doğal afetler kapsamında; deprem, dev dalgalar (tsunami), volkanik patlamalar, toprak kaymaları, tropikal siklonlar, sel, kuraklık, çevre kirlenmesi, ormanların yok edilmesi, çölleşme gibi afetler bulunmaktadır. Teknolojik afetler kapsamında; nükleer santral kazaları, kimyasal ve endüstriyel kazalar, uçak kazaları, demiryolu afetleri, gemi kazaları, terörizm ile ilgili eylemler bu sınıf içinde yer almaktadır. Teknolojik afetler kendi başına oluşabileceği gibi doğal bir afet tarafından da etkilenebilmektedir (Kadioğlu ve Özdamar, 2008)."

İstanbul Valiliği broşüründe biraz daha basitçe tanımlanmış ve etkilediği kişiler sınıflandırılmış.

“Afet Nedir?

Afet:

- Doğa, teknoloji veya insan kaynaklı bir olaydır.

Fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğurur.

Gündelik yaşamı ve faaliyetlerini durdurur veya kesintiye uğratır.

Toplumun kendi kaynaklarıyla çözüm üretmesini zorlaştırır.

Yaşamı tehdit ettiği gibi, psikolojik açıdan da travma yaratır.

Ülkemizde depremler başta olmak üzere pek çok doğa, insan ve teknoloji kaynaklı afet yaşanmaktadır.”

“Afetlerden Kimler Etkilenir?

Birincil etkilenenler: Afet bölgesinde ikamet eden ve afeti doğrudan yaşayan kişiler.

İkincil etkilenenler: Birincil mağdurlarla ailevi ya da kişisel bağı olan bireyler. Üçüncül etkilenenler: Bulundukları yer gereği deprem veya benzeri afetler sonrasında görev almak ve afetzedelere hizmet götürmek durumunda olan ya da yaşanan afete medya yoluyla maruz kalan bireyler.”

AFET YÖNETİMİ

Sayın Kübra Aslan'ın makalesinden yine geniş bir alıntı ile konuyu en anlaşılır şekilde kavrayabiliriz. Buraya bir parantez ile İstanbul Valiliği çalışmasında da gayet genişçe ilgili bölümün açıklandığını belirtmek isterim.

"Afetler tarihten beri çok sayıda can ve mal kaybına, medeniyetlerin yok olmasına ve kitlesel göçlere neden olmuştur. Toplumlar geçmişten günümüze afetlerin doğaya ve çevreye verdikleri zararlar nedeniyle afetlerle mücadele etmiştir. Geçmişte kısıtlı olan bilgi ve teknoloji nedeniyle afet ile mücadele genellikle afet am ve sonrası odaklı olmuştur. Günümüzde ise afetlere yönelik bilgilerin ve teknolojinin artmasıyla afet mücadelesi yönetim çerçevesinde kurum ve kuruluşlar arası iş birliği içinde toplumun tüm kesimlerini kapsayan ulusal ve uluslararası bir anlayışla afetlerle mücadele edilmektedir (Demiröz Yıldırım, 2022).

Son yıllarda, doğa kaynaklı tehlikelerin tetiklediği binlerce afet meydana gelmiştir. Bu afetlerin büyük kısmı sel, fırtına ve sıcak hava dalgaları gibi iklim ve hava ile ilgili aşırı olaylardan kaynaklanmıştır (IFRC, 2020). Ülkemizde günümüzdeki jeopolitik yapısı gereği çok sayıda insanı derinden etkileyen afetler yaşanmaktadır. Bu bağlamda 2009 yılında afet yönetiminde birtakım değişikliklere gidilmiştir. 2009 yılında 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kapatılmış Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurulmuş ve AFAD afet ve acil durumlarda yetkili tek kurum haline getirilmiştir (5902 Sayılı Kanun, 2009). 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmesi ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı teşkilat ve görevlerinde değişikliğe gidilmiştir. 15.07.2018 tarihinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı 4 Nolu Bakanlıklara Bağlı, ilgili, ilişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi' ile Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet sürdüren Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır ve yetkili üst yönetici İçişleri Bakanı olmuştur. Merkezi örgütsel yapılanmada; Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Deprem Danışma Kurulu kapatılmış ve Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu kurulmuştur (Cumhurbaşkanlığı 4 Nolu Kararname, 2018).

Afetlerde yaşanan sorunlarla baş edebilmek ve güçlü bir toplum olabilmek için risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme evrelerinin hepsini dikkate alan bir afet yönetim

modeli gerekmektedir. Bu yönetim modeli risk yönetimi (risk ve zarar azaltma, hazırlık) ve kriz yönetimi (müdahale, iyileştirme) süreçlerini kapsayan Bütünleşik Afet Yönetimi'dir. Bütünleşik afet yönetimi; 'Afetlerle baş edebilen, dayanıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak için tüm tehlikeleri dikkate alan, afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen bir yönetim süreci; entegre afet yönetimi" şeklinde tanımlanmaktadır. (AFAD, 2014)."

Arslan, "Bütünleşik afet yönetim sistemi basamaklarında yapılacaklar" adlı başlıkta listeye kısaca özetliyor.

"Önleme: Önleme tedbirleri, tahliye planları, çevre düzenleme, tasarım standartları yapılmalıdır. Hazırlık: Planlama, organize olma, eğitim, teçhizat, tatbikat, değerlendirme, düzeltici aksiyonlar, tahmin ve öngörüler oluşturulmalıdır.

Müdahale: Kaynakların koordinasyonu ve yönetimi, afete müdahale oluşturulmalıdır.

İyileştirme: Önemli/kritik fonksiyonları eski haline getirme, istikrar sağlama, olağan duruma dönüş sağlanmalıdır.

Zarar Azaltma: Afetlerin olası etkilerini sınırlandırmak için yapısal ve yapısal olmayan değişiklikler yapılmalıdır. Afetler, sosyal ve çevresel; temiz hava, güvenli içme suyu, yeterli yiyecek, güvenli barınma gibi pek çok konuyu olumsuz etkiler. Afetlerden korunmanın en etkili yolu, toplum olarak hazırlıklı ve donanımlı olmaktır. Çünkü afetler tüm toplumu fiziksel, sosyal, psikolojik yönden etkilemektedir (UNISDR, 2015)."

Her üç makalede de özellikle kullanılan dildeki sağlamcı ifadeler zaman zaman dikkati çekmektedir. Bu durum bir tarafa bırakılacak olursa hak temelliliği her fırsatta vurgulamaları çok değerlidir. Ayrıca işlenen konunun önemi gereği bu dergi sayfalarına alınmışlardır. Daha ayrıntılı öğrenmek isterseniz kaydettiğim arama motoru sayfasını aşağıdan inceleyebilirsiniz.

Afet yönetiminin engelliler için önemi ve gereklilikler hususundaki alıntılar yazının çok uzun olacağı düşünülerek bir sonraki sayıya ertelenmiştir. Dolayısıyla daha fazlasını gelecek sayıda paylaşmayı ümit ediyorum.

[Afet ve engellilik Google arama sayfası:](#)

Sağlamcı medya: Doğru soru ne?

Ali Dinç

alidncc4@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

Akademik takvimin meşhur iki vaktinden biri geldi çatı: Üniversite sınav sonuçları açıklandı.

Türkiye medyası için altın değerinde, gazetecilik içinse endişe verici bu dönemde yapılan haberler maalesef hak temelli olmaktan oldukça uzak.

Sınav sonuçlarının açıklandığı dönemlerde değişmeyen haberlerden biri, sınavda derece yapmış bir engellinin “başarısızdır”. Toplumun sağlamcı ön kabullerinden biri olan “engelli başarılı olamaz” düşüncesiyle iştah kabartan bu haberlerde, bir de yanında fedakâr bir aile ferdi varsa değmeyin keyiflerine. Burada “aile ferdi” diyorum ama genellikle bu kişi annedir. Çünkü sağlamcı olduğumuz kadar ataerkil bir toplumuz da.

Hiç uzatmadan bu seneki örneğe geçelim. Anadolu Ajansı ve İhlas Haber Ajansı kaynaklı haberlerde, görme engelli öğrenci Nazalin Selvi’nin, annesinin ona kitap okuması sayesinde üniversite sınavında ilk 15 bine girdiği aktarılıyor.

Adım adım inceleyelim. Önce başlıklara bakalım. Anadolu Ajansı haberi şu başlıkla servis ediyor:

“Görme engelli Nazalin’in okuma azmi üniversite sınavında başarı getirdi.”

Türk Dil Kurumu’na göre “azim” kelimesi, “bir işteki engelleri yenme kararlılığı” anlamına geliyor. Yani bu başlık, Nazalin’in üniversite sınavına girerken önünde engeller

olduğunu kabul ediyor. Tabii burada kastedilen “engel”, körlük. Ayrıca “azmiyle başardı” vurgusuyla verilen mesaj şu:

“Eğer azmederseniz siz de başarabilirsiniz.”

Diğer mesaj ise şu şekilde okunabilir:

“Başaramadıysanız suç sizde. Bakın başaranlar var. Onların da hakları ihlal ediliyor ama azmettiler ve başardılar.”

Yani bir kişi kahramanlaştırılırken, diğer tüm hak ihlalleri görmezden geliniyor.

İhlas Haber Ajansı’nın haberi ise şu başlığı taşıyor:

“İlkokul mezunu annesi çalıştırdı, görme engelli kızı üniversiteyi kazandı.”

Bu başlık aslında bir gazetecinin sorması gereken asıl soruyu ortaya koyuyor:

Üniversite çağına gelmiş bir genci neden annesi çalıştırmak zorunda kalıyor?

Ancak sağlamcı medyada bu sorunun bir karşılığı yok. Fedakâr bir anne ve onun sayesinde okulu kazanmış bir “kör” var.

Haberin içeriğine kısaca baktığımızda, bir fedakâr anne, birkaç yardımsever öğretmen ve onların “yardımıyla” eğitim gören bir görme engelli öğrenci var. Anne, kızına ilkokuldan bu yana kitaplarını okuyarak eğitimine destek olmuş. Milli Eğitim Müdürü ise “zor şartlarda” sınava hazırlanan öğrenciyi tebrik ediyor. Tabii neden eşit şartlar sunulmadığını asla sorgulamıyor.

O halde asıl soruyu biz soralım:

Nazalin neden tek başına değil de annesinin kitap okumasıyla eğitim hayatını sürdürüyor?

Nazalin, eğitim hayatı boyunca erişilebilir kaynaklara ulaşabildi mi?

Devlet, onun eğitim hakkını gerçekten sağladı mı?

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 15. maddesine göre:

“Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere; özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır.”

Şimdi düşünelim:

Nazalin'in annesi kitapları okumasaydı?

Hatta hiç okula gitmemiş, okuma yazma bilmeyen bir anne olsaydı?

Ya da Nazalin bu kadar “azimli” olmasaydı; insanlardan kitap okumasını, yardım etmesini istemeseydi?

Engelli olmayanlarla eşit eğitim koşullarına sahip olamadığı için eğitim hayatını sürdüremeseydi?

Ne olacaktı?

Aslında “ne olacaktı” diye sormak bile fazla. Türkiye’de kim bilir kaç engelli, eşit eğitim koşullarına ulaşamadığı için eğitim hakkından mahrum bırakılıyor.

Oysa Anayasa’nın 42. maddesine göre:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz”.

Bana göre bir gazetecinin asıl sorgulaması gereken budur.

Azim göstermesi gereken, Nazalin ya da onun gibi haklarına erişemeyen öğrenciler değil; eşit bir yaşam hayali kuran bizler olmalıyız.

Toplum olarak bu azmi gösteremezsek, dört yıl sonra akademik takvimin o meşhur ikinci vaktinde, yani Nazalin mezun olurken karşımıza çıkacak haberi şimdiden söyleyeyim:

“Üniversite boyunca görme engelli kızına kitaplarını okuyarak mezun eden fedakâr anneye fahri diploma.”

Not: Mersin Büyükşehir Belediyesi’nin sitesinde 25 Mayıs 2025’te yayımlanan haberde Nazalin’in üniversite sınavına hazırlanırken “aradığı desteği” özel kurs merkezlerinde bulamadığı ve “umudunu kaybetmek” üzereyken Silifke Eğitim ve Öğretimi Destekleme Kurs Merkezi’nin kapısını çaldığı; burada sesli anlatım ve Braille ile eğitim aldığı yazıyor. Yani aslında Nazalin de eğitim hakkından mahrum bırakılıyor. Milli Eğitim’in okullarında değil belediyenin açtığı kurslarda eğitim alıyor.

Sesin de Duvara arptığı Zamanlar

Aktivizm Yorgunluğu Üzerine Bir İç Konuşma

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

Bazı insanlar konuşur ama sesi yankılanmaz. Söyledikleri karşılık bulmaz. Bu bazen konuşmanın gereksizliğinden değil, dinleyenlerin niyetinden veya yapının geçit vermeyen yüzeyinden kaynaklanır.

Ben bir süredir böyle hissediyorum.

Söylediklerim yerine ulaşmıyor. Ulaşsa bile orada kalmıyor. Geri dönüyor. Yoruyor.

Bu yorgunluk yalnızca çok çalışmaktan değil. Umudun, inancın, motivasyonun zamanla aşınmasından geliyor. Bazen yaptıklarının işe yaramadığını hissetmekten bazen aynı cümleyi yüzüncü kez kurmak zorunda kalmaktan. Anlatmak, açıklamak, gerekçelendirmek, sürekli kendini yeniden tanıtmak...

Ve sonra bir gün geliyor, hiçbir şey yapmak istemiyorsun.

Toplantıya gitmek istemiyorsun. Bir mail grubunda fikir belirtmek bile ağır geliyor. Yine anlatmak yine ikna etmeye çalışmak yine yalnız kalmak. Geri çekilmek istiyorsun. Sessiz kalmak. Sadece yaşamak. Mücadele vermeden, haklı olmaya çalışmadan, bir açıklama yapmadan; sadece var olmak.

Bu, bir vazgeçiş değil.

Bu, bir tür korunma.

Ve bu, hakkın da kendisi mücadeleye elde edilmiş durumda.

Aktivizm yorgunluğunun bence en sessiz eşlikçisi şu sorudur: “Kimin ihtiyacı daha öncelikli?”

Engelli topluluklarının kendi içindeki kırılmalar burada başlıyor.

Kimi “önce erişim” diyor kimi “önce engelli maaşları” kimi “önce haklar” kimi de “önce istihdam”.

Bu tartışmalarda görünmez bir referans olarak ihtiyaçlar hiyerarşisi modeline başvuruluyor: Maslow’un piramidi. Önce temel ihtiyaçlar sonra güvenlik sonra aidiyet sonra saygı sonra kendini gerçekleştirme.

Ama o piramit her zaman işe yaramıyor.

Bazen saygı duyulmadan güvende olmayı hissetmek mümkün olmuyor.

Bazen aidiyet hissetmeden yaşamak anlamsızlaşıyor.

Benim için bazen yazmak, konuşmak, düşünmek, üretmek — yani “kendini gerçekleştirme” gibi görünen şeyler — en temel ihtiyacım oluyor.

Ve bazen bu düzeyde yaşadığın talepler bile “önemsiz” veya “lüks” olarak tanımlanıyor.

Kendi topluluğunda bile, “Senin söylediklerin sonra konuşulur” deniyor.

Ama neden sonra? Ve neden hep sonra?

İçeriden dışlanan bu tür bir sessizleştirme de insanı yorar.

Ne kadar kibar olursa olsun, “Sırası değil” cümlesi, aslında “Şimdi senin sesin duyulmasın” anlamına gelir.

Tüm bunların yanında daha da yıpratıcı olan başka bir şey var:

Sözde sosyal adalet savunucusu olan ve akademik unvan taşıyan kişilerin hâlâ sağlamcı kalıpları yeniden üretmesi.

Onlardan hâlâ şu cümleleri duyuyorum:

“Bazı bölümler engellilere uygun değil.”

“Herkes üniversite okumamalı.”

Ve hatta daha da ileri gidip, “Bazı çocukların doğmaması gerekir,” diyeni bile duydum.

Bu söylemlerin çoğu zaman dile getirenlerce fark edilmedięini de biliyorum.

Bu, bilinçli bir nefret söyleminden çok, içselleştirilmiş bir öjeni anlayışının yansıması.

“Topluma yük olmamak”, “potansiyel üretkenlik”, “kaliteli yaşam” gibi ifadelerle süsleniyor.

Ama altında, “kim doğmalı, kim yaşamayı hak eder?” sorusunun tehlikeli bir cevabı gizli.

Ve en acı olanı şu:

Bu, sadece bir cehalet değil; bu, eğitimle donanmış bir ön yargı.

Bir de dili var bu işin.

“Engelli kardeşlerimiz”, “engelliliğin önlenmesi”, “topluma kazandırmak” gibi laflar, belki iyi niyetle kuruluyor ama yine de özneyi dışlıyor.

Bir yandan “seninle eşitiz” deniyor, ama cümle hep “onlar” diye başlıyor.

Bu dili reddettiğimde, “fazla sert”, “fazla hassas”, “fazla politik” gibi etiketler geliyor.

Ama sorun ben değilim. Sorun, bu dille var olmanın zaten başlı başına bir silinme olması.

Bazen ne engellilere ne de engelsizlere hitap edebildiğimi hissediyorum.

Arada bir yerdeyim. Ne anlatmak istediklerimi tam aktarabiliyorum ne de anlatmasam içim rahat ediyor.

Bu boşlukta yaşamak, sesin yankılanmadığı ama susmanın da mümkün olmadığı bir yer.

Ama orada olmak bile bir mücadele.

Yine de buradayım.

Yorulsam da geri çekilsem de sustuğumda bile düşünmeye devam ediyorum.

Çünkü bu yorgunluk sadece bana ait değil. Benimle benzer şeyler yaşayan pek çok kişi var.

Ve bu duyguyu anlatmak, en azından bazı şeylerin adını koymak, yeni yolların başlangıcı olabilir.

Bazen değişimi başlatan şey bir bağırış değil, yavaş bir cümledir.

Ve bazen yorgun sesler, en çok yankı uyandıranlardır.

"Çocuğunuz Bozuk Değil" Kitabına Dair Bir Değerlendirme

Zarife Uysal

zarifeuysalcelik@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

“Nöroçeşitli çocuğunuzun 'dayanıklılık geliştirmesi' için davranış değiştirme müdahalelerine ihtiyacı yok. Onlar için kurulmamış bir dünyada ayakta kalmaya çalışan bu çocuklardan daha dayanıklı kimse olamaz. Çocuklarınızın bundan daha fazla dayanıklı olmalarına, yani daha fazla tokat yemelerine lüzum yok. Tam tersi; farklılıklarını anlayan, verdikleri mücadeleye şefkatle yaklaşan ve hepsine tek tek, birer insan oldukları için saygı duyan uzmanların desteğine ihtiyaçları var. Bunu sonuna kadar hak ediyorlar.”

– Heidi Mavir, “Çocuğunuz Bozuk Değil” [1]

Bu paragraf, Literatür Hayat Yayınevi’nden çıkan “Çocuğunuz Bozuk Değil: Nöroçeşitli Çocuğunuza Önyargılara Rağmen Ebeveynlik Yapmanın Yolları” adlı kitaptan bir alıntı. Kitabın yazarı Heidi Mavir, yetişkinlikte otizm ve DEHB tanısı almış. Oğlu Theo ise ergenlik döneminde tanı alıyor.

Theo’nun Deneyimi

Theo, 9 yaşındayken ailesiyle birlikte küçük bir köyden büyük bir şehre taşınıyor. Küçük köy okulunda ciddi bir sorun yaşamazken, 2.200 öğrencisi olan yeni okulda pek çok zorlukla karşılaşılıyor. Gürültüden korunmak için teneffüslerini tuvalette geçiriyor, kantin kokularına dayanamadığı için evden yemek getiriyor, öğle yemeklerini ise kütüphanede yalnız yiyor. Koridorlardaki kalabalık ona kendini kapana kısılmış gibi hissettiriyor.

Zamanla arkadaş grubu dağılıyor. Bu sırada 14 yaşında ve sabahları okula gitmeden önce karın ağrısı, baş ağrısı, mide bulantısı, panik atak ve ağlama nöbetleri gibi fiziksel ve psikolojik belirtiler yaşamaya başlıyor.

Ancak bu belirtiler, uzmanlar tarafından yalnızca “okul reddi” olarak değerlendiriliyor. Çünkü Theo’nun henüz bir otizm tanısı yok.

Maskeme (otistik özelliklerini gizleyebilme) yapabilen otistiklerde, tanı genellikle ergenlik ya da yetişkinlikte konabiliyor. Bunun nedeni ise otizme dair hem uzmanlar hem de toplum genelinde hâkim olan dar bakış açısı.

Otistik Tükenme ve Davranışçı Müdahaleler

Theo’nun yaşadığı aslında “otistik tükenme” (burnout). Bu, otistiklerin uzun süre nörotipik normlara uymaya çalışmaları ve sürekli maskeme yapmaları sonucunda yaşadıkları yoğun zihinsel ve duygusal yorgunluk hâlidir. Ne yazık ki bu durum, çevresinde fark edecek kimse yoksa çok geç anlaşılabilir.

Theo'nun okulda yaşadığı sorunlar davranışsal bozukluk gibi görülüyor. Uzmanlar, onu tekrar okula adapte etmek amacıyla önce okul kapısına dokunmasını, ardından çeşitli davranış değiştirme teknikleri uygulamasını istiyorlar. Annesi Heidi Mavir, süreci desteklemek istemese de uzmanların yönlendirmesiyle dahil olmak zorunda kalıyor. Ancak bu yaklaşımlar Theo’nun ihtiyaçlarını anlamaya yönelik olmadığı için işe yaramıyor. Üstelik annesine olan güveni de zedeleniyor.

Oysa Theo’nun ihtiyacı olan şey okulda onu zorlayan koşulların tespit edilmesi ve erişilebilir bir çevre sağlanmasıydı. Ancak çevresel düzenlemeler yapılmak yerine hem Theo hem de annesi suçlanıyor. Bu süreçte uzmanlar tarafından gaslighting'e maruz kalıyorlar.

Farkındalık ve Dönüşüm

Mavir, bir gün Theo ile birlikte bir arkadaşını ziyaret ettiğinde, arkadaşı Theo’nun otistik olabileceğini söylüyor. Mavir, önce bunun bir şaka olduğunu sanıyor. Ancak ardından “nöroçeşitlilik” kavramı hakkında pek çok bilgi ediniyor. Otizme dair bildiği tek şey “Yağmur Adam” filminden ibaret olduğu için başlangıçta büyük bir farkındalık boşluğu yaşıyor. İşte bu noktada, kendi dönüşüm süreci başlıyor.

Mavir kitabında şöyle diyor:

“Klişelere kafa tutmaya ve kendi bilinçdışı ön yarglarınıza meydan okumaya karar vermek cesaret gerektirir. Ve de tam bu noktada, engelliliğin tıbbî çerçevesine tutunmayı bırakıp sosyal tanımını benimsemenin çok faydasını görebilirsiniz.

Çocuğunuz eskiden nasıl muhteşem bir varlıksa şimdi de öyle ve her zaman da öyle olacak. Bunca zamandır taşıdığınız o ayrımcı zırvalardan silkinip rahatlamak hakkınızdır. Bunu başardığınızda, size ne yapmanız gerektiğini söyleyen o nöronormatif beklentilerden kurtulacak, önünüze bakıp istediğiniz gibi bir anne ya da baba olma yolunda ilerlemeye devam edebileceksiniz.

Nöroçeşitliliği radikal bir kabullenişle benimseyip 'isyankâr ebeveyne' dönüştüğünüzde, çocuğunuzun durduk yere karşısına çıkan tehlikelerden koruyabileceksiniz. Onları tüm manasıyla sevmeye devam edip ihtiyaçlarını tam manasıyla kavradığınızdaysa, bir birey olarak ne kadar önemli olduklarını hem onlara hem de çevrenizdekilere

gösterebileceksiniz.” [2]

Kime Hitap Ediyor?

Kitap, sadece ebeveynler için değil; psikiyatristler, psikologlar, PDR uzmanları, öğretmenler ve özel eğitim alanında çalışan herkes için oldukça faydalı olabilir. Çünkü

uzmanların büyük bir çoğunluğu hâlâ otizmi yalnızca tıbbî bir model üzerinden değerlendirme eğiliminde. Bu yaklaşım, öğrencinin davranışını “sorun” olarak etiketlemeye ve değiştirmeye odaklanıyor. Halbuki esas ihtiyaç, davranışın ardındaki desteği görebilmek.

Maskeleme üzerine yapılan araştırmaların bulguları da kitapta yer alıyor. Bu veriler, maskelemenin psikolojik açıdan ne kadar yıpratıcı olduğunu gösteriyor. Theo’nun yaşadığı zorluklar, aslında pek çok otistğin ortak deneyimi. Sebebi ise otistik olmak değil; yaşam alanlarının sadece bir nörotip üzerinden düzenlenmesi.

Kitapta “okul reddi” yerine “devamlılık engelleri olan çocuklar” ifadesi kullanılıyor. Bu tanım, bu meseleye çok daha doğru bir yerden bakıyor. Çünkü sadece okullar değil; pek çok kurum, erişilebilir olmadığı için birçok nöroçeşitli için ulaşılmaz durumda.

Türkiye’ye Dair Bir Not:

Kitabın "Faydalı Linkler" bölümünde, nöroçeşitlilik bakış açısına sahip olmayan bazı kurumların da yer aldığını gördüm. Türkiye ile ilgili yeterli bilgiye ulaşamamış olabilir. Bu sebeple Türkiye'deki öz savunma gruplarından merhabaspektrum.com ve otistikleri odağına alan ozgureller.org bağlantılarını da burada paylaşmak isterim.

Yazıyı kısa tutmak için çabaladım. Detay atlamak benim için zor bir beceri .) Kitap hakkındaki her ayrıntıyı verdiğimi fark ettiğimde tekrar tekrar düzenleme yapmaya çalıştım. Umarım kitabı okurken alacağınız hazzı azaltacak boyutta detay vermemiştir.

Son olarak birkaç bir şey daha ekleyerek yazıyı bitireceğim.

Avucunuza yanan bir cisim bırakıldığını hayal edin. Avucunuzun içinin yandığını, bunun size acı verdiğini hayal edin. Bir an önce bu cismi fırlatıp elinizi tedavi etmek istiyorsunuz. Ama yasak! Canınızın yandığını söylemek yasak! Cismi bırakmak yasak! Tüm gün; okulda, iş yerinde, kreşte, hastanede (nerede olursanız olun) bu acıyı maskeleyen zorundasınız. Dayanmak zorundasınız. İşte avucunuza bırakılan bu cisim erişilebilir olmayan ortamlar ve ön yargılar. Otistiklerden istenen şey bu kadar saçma ve adaletsiz.

Otistikler için tasarlanmamış bir dünyada yaşıyoruz. Suçlanıyor, cezalandırılıyor, alay ediliyor. Kendimizi anlatmaya, açıklamaya çalışıyoruz. Erişilebilirlik hakkımız, eşit bir şekilde yaşama hakkımız için çabalıyoruz. Tüm bunları yaparken içselleştirdiğimiz toplumsal ön yargıları anlamaya ve kendimizi bu ön yargılardan sıyırmaya çalışıyoruz.

Hayatımızı bu kadar zor hale getiren şey “otizm” değil!

İçselleştirilmiş sağlamlılığı ile yüzleşen Heidi Mavir, sağlamlılığa karşı kendini ve çocuğunu daha güçlü bir şekilde savunabildiğini görüyoruz. Bunu başarabildiği için sağlamlılık bitmiyor. Daha fazla baskı da görüyor çoğu zaman. Ancak mücadeleyi doğru bir yerden kavramanın gücünü hissediyor.

Bu kitap nöroçeşitli kişilerin onurlu yaşam mücadelesine ışık tutan bir rehber. Otizmi yalnızca tanı kategorilerinden değil, bir varoluş hakkı olarak ele alan bu yaklaşım, hepimizin düşünme biçimini dönüştürebilir. Özellikle uzmanlar, bu kitabı okurken kendi mesleki önyargılarını da gözden geçirme fırsatı bulacaktır.

KAYNAKÇA:

[1], [2]: Mavir, H. (2025). Çocuğunuz bozuk değil: Nöroçeşitli çocuğunuza önyargılara rağmen ebeveynlik yapmanın yolları (C. Mısırlıoğlu, Çev.). Literatür Hayat Yayınevi.

Mesleki Erişilebilirlik Yolculuğum 1

Gizem Alakaya

gizemalakaya@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

Merhaba değerli okurlar. Bu yazı dizisinde sizlere yeteneklerimiz doğrultusunda çalışmayı istemek, konfor alanından çıkmayı başarmak gibi konular etrafında kendi iş hayatımı, santralden çıkış hikayemi anlatmak istiyorum.

Ben İstanbul üniversitesi İngilizce iktisat mezunuyum. Atama sürecinde kurum tercihi yaparken baktığım tek şey mezuniyetime uygun bir alanda çalıştırılabilme umuduydu. Umudu diyorum çünkü ne yazık ki hala çoğu kamu kurumunda yeti farkı bulunan kişiler niteliklerine göre değil, toplum tarafından üzerlerine yapıştırılan sağlamcı etiketlere göre çalıştırılıyor.

Bu cümleyi yazmak bana yıllar önce engelli sınavlarının ilk ortaya çıktığı dönemde aile ve sosyal politikalar bakanının yaptığı açıklamayı çağrıştırdı. ““Görme engelli kardeşlerimizin kulakları sağlam, onların kulaklarından yararlanacağız; zihinsel engelli kardeşlerimizin eli ayağı sağlam, onların da ellerinden yararlanacağız.” Diye alıntı yapsam hatırlarsınız belki. Bu yaklaşım gerçekte ne söylenmek istendiğini anlamayan birinin gözünden çok iyi niyetli görünebilir. Ama burada bireysel farklılıkların nasıl yok sayıldığını, kişilerin sınıflara kategorilere ayrılmaya nasıl zorlandığını fark etmemiz lazım. Resim çizme yeteneği olmayan bir grup insana “siz resim çizemiyorsunuz madem, haydi hep beraber şarkı söyleyin bakalım.” Denilse ne kadar anlamsız olurdu mesela. Yukarıdaki açıklamanın da vardığı yer tam olarak bu.

Kimliğimizin eşit parçaları oldukları halde, özellikle de iş yaşamında, yeti farklarımız niteliklerimizin önüne geçiyor. Birey olduğumuz görülüyor. Öyle ki ben burada kendi çalışma koşullarımdaki değişikliği anlatırken diğer yandan bugün santralde kalmak isteyen kör

arkadaşlarım hakkında da daha farklı işler yapmak mümkünken bunu tercih ederek suç işliyorlarmış gibi düşünülebiliyor. Ben her iki durumun da birbirine eşit ve sıradan insan halleri olduğuna inanarak bu yola çıktım. Sekiz yıllık çalışma hayatımın son bir yılını sistem bilgisayarında çalışarak geçirdim. Şimdi beni buna yönelten itici gücü ve sonrasını paylaşmak üzere buradayım.

Benimle benzer bölümlerden mezun olan birçok arkadaşımın atanmayı hayal ettiği bir kurumdu maliye. Bu nedenle acaba başka körler burada ne yapmış diye dönüp bakmadan ilk tercihim burası oldu ve 2017 yılında kuruma atandım. Tercihimin sonucu olarak ilk karşılaştığım şey tabi ki “burada senin arkadaşların santralde çalışıyor.” Genellemesiydi. Cümle tam olarak böyle kuruldu hiç unutmuyorum. Kimdi benim arkadaşlarım? Aynı sırada dirsek çürüttüğüm beraber güldüğüm ağladığım sınavlara beraber çalıştığım yaşlılarımdan bahsetmedikleri çok açıktı. Gerçekten o dönemde bu derece beraber yıllar geçirdiğim üniversite arkadaşlarımın arasından aynı yere atanan, sıradan bir çalışma hayatına basitçe adım atabilecek bir arkadaşım da vardı oysa.

Başta ben santral istemiyorum diyerek bir süre dirensem de nasıl mücadele edeceğimi bilmemem sonucu 15 günlük bekleyişin ardından kuzu kuzu santrale gitmek zorunda kaldım. Hatırları kalmasın bari dedim arkadaşların dedikleri körlerin bazılarıyla zaman içerisinde güzel bağlar da kurdum. İyi ki de kurmuşum. Aynı yeti farkına sahip olduğunuz için değil, enerjimiz tuttuğu için.

Toplumca normal kabul edilen, benim o yıllarda yaşadığım şeyleri yaşayan başka birinin bir de nitelikleri doğrultusunda çalıştırılmak gibi bir uğraşı olması gerekmezdi muhtemelen. Yaşadığımız şeylerin çözümü uğruna yapmak zorunda olduklarımız da hayatımızın doğalından çalan şeyler ve bazen hayat akışı içerisinde bu mücadeleye hemen sıra gelmeyebiliyor.

İşe başladığımda bir yandan kızımın doğumu için gün sayıyordum. O süreçte herhangi bir hak mücadelesine girebilecek güçte değildim. Doğum sonrası ücretsiz izne ayrıldım, geri döndükten kısa süre sonra başka ailevi sorunlarla uğraşmak zorunda kaldım derken, biraz da nasıl bir yol izleyeceğimi bilmeyişim devreye girince, mücadelenin yükünü taşıyamadım, farkında olmadan ideallerimi rafa kaldırmış oldum.

2023 ortalarıydı, kuruma atanan siyasal bilgiler bölümü mezunu birinin benimle konuşmak istediğini öğrendim bir aracı vasıtasıyla. Daha konuşmadan içimin burulduğunu hatırlıyorum. Ne söyleyecektim ki ona? Santralden başka yolun yok mu diyecektim? Bana öyle demişlerdi ve dedikleri gibi de olmuştu çünkü. Telefondaki sesteki aldığım enerji, anlattığı hikaye, amacı benimkinin bire bir aynısıydı. O kişi bugün benim de dahil olduğum bir grup körün sistemde çalışması için mücadele etmiş, hepimize ön ayak olmuş, yol açmış ve bize de o yolu göstermiş olan Merve Karagöz. Bu sürecin öncüsü olduğu için kendisine ne kadar teşekkür etsem az geliyor. İleriki aylarda okunmaya değer hikayesini bu yazı dizisinin bir bölümü olarak paylaşma niyetindeyim. Bir sonraki bölümde onunla yaptığım ilk konuşmayı ve sonrasında yaşadıklarımı aktaracağım. Benden şimdilik bu kadar. Devamı bir sonraki sayıda.

Albüme Baktım

Kadir Ahıska

Kadir.ahiskali.1339@gmail.com

Sayı: 138, Ağustos 2025

Teknoloji, biz körlerin hayatına girdi gireli çok şeyimizde değişim meydana geldi değil mi?

Kullanım alanları genişledikçe bizim kullandığımız alanlar da bir hayli genişledi, öyle ki on yıl sonra falan körlük ne boyuta gelir tahmin bile edemiyorum.

Ben de gelişen şeylerden faydalanan bir birey olarak bugün teknoloji sayesinde oturup dört yüz yetmiş iki fotoğrafa nasıl tek tek baktığımı, fotoğrafları yorumlayıp gerekenlere özel etiketler atadığımı, “teknoloji bu kardeşim! Yanılabılır” deyip birkaç fotoğraf önceki kişi ile benzer kişiyi karşılaştırıp gerçekten doğru kişi olup olmadığını nasıl saptadığımı anlatacağım.

Çoğumuzun bir arşivi mutlaka vardır değil mi? Ya ses ya video ya da fotoğraf arşivi...

Görsellerim bir noktada öylesine birikmiş ki, yukarıda sizlere belirttiğim sayıya ulaşmış. Az değil dört yüz yetmiş iki fotoğraf varsa bir klasörde ve hepsi aynı gün ya da hafta içerisinde çekilmemişse ve bir belge / bilgi içermiyor, anı içeriyorsa, orada çok güzel şeyler mutlaka bulunacaktır değerli okurlar. İşte beni oturup yapay zekâ kullanarak tüm fotoğrafları betimletecek kıvama getiren şey de buydu.

Reklam yapmak gibi olmasın ama hakkını da verelim, “Be My Eyes” masaüstü uygulaması ile bir akşam öyle mesai yaptık ki, gören birisine “gel şu fotoğraflara bakalım” desem bir noktadan sonra “yeter artık!” der yanımdan kaçırdı sanırım. Tabii Be My Eyes da

artarda betimleme yaptırınca otuz kırk görsel sonrasında “Chat dolu” uyarısını bana veriyordu fakat, kapatıp açmak ve yeni Chat başlatmak sorunu çözüyordu.

İlk fotoğraf, ikinci Fotoğraf, onuncu Fotoğraf, kırkinci Fotoğraf vs. diye diye sırayla ilerledim, önemli gördüğüm ve sonradan ihtiyacım olduğunu düşündüğüm bazı görselleri yeniden adlandırdım, çünkü tüm fotoğraflarımın isimleri “IMG” ile başlayıp, tarih bilgisini içeren dizi ile devam ediyordu. Bu şekilde hem fotoğraflarda neler varmış hatırlıyor hem de isimlendirme yapıyordum.

Bazen yanımda birisi ile çekindiğim görsellere denk geliyor, “bu kimdi acaba?” düşüncesi içerisinde Be My Eyes chat’ından sohbet ederek kişiyi tanımaya çalışıyordum. Çoğu durumda da hatırlıyordum 😊. Bazen de tam emin olamadığım görsellere denk geliyordum, yine Chat bölümünden “bu görseldeki kişi önceki görsellerde de var mıydı?” sorusunu yöneltip, eğer “Evet” cevabı alırsam ona göre bir yol çizerek kişileri tanımaya çalışıyordum.

Biraz çetrefilli gibi gelebilir okurken sizlere fakat, emin olun uygulaması çok eğlenceliydi. Yoksa kimse dört yüz yetmiş iki fotoğrafı oturup tek tek betimletmez, üstüne yapay zekâ ile sohbet edip ilgili fotoğrafı netleştirmezdi.

Burada beni motive eden şey, tam standart görsellere denk geldim, çoğu aynı gibi düşünceye kapılacakken bir anda eski anılardan görselin betimlenmiş olarak karşıma çıkıyor olmasıydı.

İşte o anda görselden de aldığım bilgiler ile anılar kafamda canlanıyordu ve Chat ile sohbete gidip daha da derinleri betimletmeye başlıyordum.

Yazımın adını da bundan dolayı “albüme baktım” olarak belirledim değerli okurlar. Bugüne kadar hep tek fotoğraf ile karşılaştığımızda betimleme alıyorduk, anlık bilgileniyorduk.

Ya da eskilerden sadece bir fotoğraf karşımıza çıkıyordu, merak edip betimletiyorduk. Burası tamamen farklı ve birden fazla anı içeriyor. Dolayısıyla buraya albüm demek, yaptığım işe de albüme baktım demek bana göre hakkımdı.

Sonuç olarak o akşam tüm fotoğraflarımı betimlettim, yaklaşık yüzü aşkın fotoğrafın adını da anlayabileceğim şekilde düzenledim. Be My Eyes'ı kaç defa yeniden başlatmışımdır bilmiyorum fakat bu yolculukta 1 defa hata vermediği için ona sevgilerimi sunmadan asla yazımı sonlandırmam. İyi ki varsın güzel uygulama.

Eğer bir dijital albümünüz varsa, ufaktan siz de bunu deneyin tavsiyesi ile yazımı sonlandırıyorum değerli okurlar. Belki adı “IMG” ile başlayan ve farkında olmadığınız bir görsel sizin sevgiliniz ile olan deniz kenarında fotoğrafınız olabilir ve siz bu görsele bir anda rastlayabilirsiniz. Sabır ve sonuca odak ile. Sağlıcakla kalın.

Windows 11'de Pratik Kullanımlar

Murat Kefeli

jm.k@muratkefeli.com.tr

Sayı: 138, Ağustos 2025

Hızlı giriş yapıp geçen ay kaldığımız yerden devam edelim.

Microsoft, (MS) yeni işletim sistemi yapar da uyuzluk yapmadan durur mu? Durmaz... Ama evrende yıldızlar var; hakkını yememek lazım, Windows 11 (W11) -bana göre- uyuzluk düzeyi en düşük olan Windows.

Efsane uyuz: Widget

Doğruyu söylemek gerekirse koydukları yer körcül kullanıma uygun olsa ve bir miktar erişilebilirlikten nasibini alsa Widget çok iyi bir fikir. Eğer bilgisayarınızı kullanırken Win + 1-0 kısayol serisine eliniz değmiyorsa sizi rahatsız etmeyebilir. Ama kısayol kullanan veya az görenler için tam anlamıyla bir işkence. Smart layer mantığıyla tasarlandığı için yırtık dondan çıkar gibi ekrana atlıyor, erişilebilir olmadığı için ekran okuyucu bunu fark etmiyor. Siz hangi pencereyi açarsanız açın widget perde gibi üstte kalıyor. Kısayolla kapanmıyor ya fareyi dürtüyorsunuz ya da klavyeden farklı yöntemler deniyorsunuz. Ekran okuyucuların, "İmleç yolunu kaybettiysen görev çubuğuna git" kuralı ve Win + 1-0 kısayol serisi nedeniyle de günde bir dünya kez hava sıcaklığını öğreniyorsunuz.

Yazıyı seslendiren arkadaşın sövgüsünü almamak için bu içerikte kod satırlarına yer vermiyorum. Yazı sonundaki arşiv dosyasını indirin ve içindeki "Widget kaldır.bat" dosyasını çalıştırarak kurtulabilirsiniz. (Bir olasılık dosyayı çalıştırdıktan sonra "E" veya "Y" harfine basmanız gerekebilir. İşlem sonrasında bilgisayarınızı yeniden başlatın.)

Eski sağ tık menünüzü mü özlüyorsunuz?

W11'de başlangıçta "uyuzluk" olarak nitelenen diğer bir konu sağ tık menüsünün değişmesi. Artık "kullanıcı deneyimi arttırmak" mı dersiniz yoksa "kendi uygulamalarını ön plana çıkarmak" mı, onu bilmem? "Daha fazla seçenek göster" size uymuyorsa yazı sonundaki pakette yer alan "Sağ menü.reg" dosyasını çalıştırın. Bu reg dosyası, içi boş bir anahtar ekleyerek menünüzü eski hâline getirecek. Tabii bilgisayarınızı yeniden başlattıktan sonra.

Eğer sağ menüyle çok yoğun bir aşkınız yoksa pek de gerekli değil. Dosyaya, "shift" tuşuna basılı tutarak sağ tıklamak da menünün filtrelenmeden açılmasını sağlıyor.

Nedir bu Win + 1-0 kısayolu?

Bir arkadaşımın "antika" olarak evinde sergilediği ve çalışır durumda olan Windows 95'te bile yansıması olduğunu gördüğüm bir kısayoldur. W7'den sonraysa şimdiki halini almıştır. Sağ menüde yer alan "Görev çubuğuna sabitle" seçeneği ile işlev kazanır.

Temel çalışma mantığı basittir: Görev çubuğunda sabitlenmiş ikonlar, "Q" harfinin üstündeki 1-0 arasındaki rakamlarla tetiklenir. Bu tetiklenme "aç" ve "aktif pencere yap" olmak üzere iki farklı tepki yaratır. Örnekleyelim: Görev çubuğundaki ikonlarınız şu şekilde olsun: 1. Google Chrome, 2. Microsoft Word, 3. Dosya Gezgini, 4. Outlook. Kullanım senaryonuzda Word dosyası üzerinde çalıştığınızı ve dosyanın olduğu klasörün Windows gezgininde açık olduğunu varsayalım.

Word dosyasında çalışırken tarayıcıyı açmak isterseniz Win + 1 kısayoluna basmanız yeterli. İşinizi gördükten sonra Win + 2 kısayoluna basarsanız Word dosyanıza geri dönersiniz. Windows gezginindeki başka bir dosyayı açmak istediğinizdeyse Win + 3 yapabilirsiniz.

Win + 1-0 kısayolların mantığı basittir: Kısayol tetiklendiğinde uygulama kapalıysa aç; eğer uygulama açık ama arka planda aktif olmayan bir pencereyse tetiklendiğinde ilk kopyayı aktif pencere yap. Bu kuraldaki "ilk kopya" içten sekmeli olmayan uygulamalar için geçerli olur.

Yani birkaç Windows gezgini pencereniz varsa kısayolu tetiklediğinizde ilk açmış olduğunuz pencere ön plana gelir.

Windows 11 öncesinde görev çubuğundaki bu ikonları ekran okuyucuyla sıralamak şansa bağlıydı. Çoğunlukla görev çubuğu yüksekliğinin artmasıyla sonuçlanırdı. W11'de bu sorun düzeltilmiş. En azından NVDA'da sorunsuz çalışıyor. Sırasını değiştirmek istediğiniz ikona farenin sol tarafıyla tıklayıp tuşu bırakmadan sola-sağa hareket ettiğinizde sıralama değişiyor. "Şunla bunun arasında" geri dönüşü biraz yavaş oluyor ama iş görüyor.

Başlat menüsü

MS, iyi yaptığı şeyleri bozmakla da meşhurdur. Başlangıç menüsünün çoğunlukta memnuniyetsizlik yarattığı kanısına vardıkları için W12'de şimdiki halini kullanmayacaklarmış. O yüzden sağ menüde gördüğünüz "Başlangıca sabitle" seçeneğinin tadını çıkarın. Kullanımı Win 1-0 kadar pratik olmasa da komut istemi, ufak araçlar vb. şeyler için oldukça pratik.

Başlat menüsüne bastıktan sonra tab tuşuyla ulaştığınız bu alan harflere duyarlı. Örneğin tab tuşuna bastıktan sonra sadece "K" harfine dokunarak komut satırı ikonuna ulaşabilirsiniz.

Dosyaları ve klasörleri görev çubuğuna sabitlemek

Her dosya ve klasöre sağ tıkladığınızda "Görev çubuğuna sabitle" seçeneği görmemeniz normal. Çünkü bu özellik uygulamalara yönelik yapılmış. Ancak Win + 1-0 kısayoluyla ulaşmak istediğiniz dosya ve klasörler için çözüm yok değil. Şu adımları takip edin:

1. Görev çubuğuna sabitlemek istediğiniz dosya veya klasöre sağ tıklayın, ""Yol olarak kopyala" seçeneğine basın.

2. Masaüstünde boş bir alana sağ tıklayın. "Yeni" seçeneği üzerinden "Yeni kısayol" seçeneğine gelin ve açın.

3. Açılan sihirbazda dosya yolu için (tırnak işaretleri olmadan) "Explorer" yazıp bir kez boşluk tuşuna bastıktan sonra Ctrl + V kısayolunu tetikleyin. Az önce kopyaladığınız yol verisi kutuya yapışınca "Sonraki" düğmesine basın.

4. Kısayola bir ad vererek kaydedin.

5. Masaüstünde oluşan kısayola "shift" tuşuna basılı tutarken sağ tuş menüsünü basın ve listede yer alan "Görev çubuğuna sabitle" seçeneğini tıklayın.

6. Masaüstündeki kısayolu silin.

Oluşan ikon görev çubuğunda kaçınca sıradaysa "Win +" tuşuyla çağırabilirsiniz.

Kısayollarla çalışmak çok hoşunuza gidiyor ama "Win +" serisi size yetmiyorsa o da çok dert edilecek bir şey değil. Esnek bir yapı oluşturabilirsiniz. Örneğin görev çubuğundaki ilk 5 sıra yoğun kullandığınız uygulamaları koyun. Yoğun kullandığınız dosyalarıysa 11. sıradan sonra yerleştirin. 11. sıradaki dosyaya görev çubuğunda sağ tıklayın. Size en az 2 seçenek gösterecek. Tanımladığınız adla aynı olan seçeneğinin üzerine gelin ve bir kez daha sağ menüyü açın. Karşınıza gelen seçeneklerden "özellikler" menüsüne basın. Tab tuşuyla ilerleyerek "Klavye kısayolu" kutusuna gelin ve Ctrl + 1 kısayoluna basıp onaylayın.

Bu işlem sonrasında Ctrl + Alt + 1 kısayolu 11. sıradaki dosyaya dertsiz tasasız ulaşmanızı sağlar.

Klasörleri bu konuya pek dahil etmeye gerek yok. Çünkü NVDA'daki favori klasör eklentisi Win + geri kısayoluyla oldukça pratik. Burada oluşturacağınız favori listesindeki adların başına "1 2 3" gibi rakamlar vererseniz erişim hızınız artar.

Kalabalığı azaltmak

Gün içinde bilgisayarınızda aynı anda çok sayıda dosya ile çalışıyorsanız 3. parti uygulamalardan faydalanabilirsiniz. Aslında MS bu tür durumlar için "sanal masaüstü" veya daha kısa süreli bekletmeler için ekranın sol-sağ-üst kısmına yaslama özelliklerini yapmış. Pencereleeri ikinci bir monitöre atmak da çözümler dahilinde. Ancak bu çözümler size farklı nedenlerle uymayabilir. Bu tür durumlar için "minimize uygulaması" kullanmak oldukça pratik bir çözüm.

"4T Tray Minimize" adlı uygulama size hayli kolaylık sunabilir. "Ne iş yapıyor?" dersanız cevabı basit: Tray özelliği olmayan ve "daima üstte" davranışı aktif olmayan her türlü pencereyi kısayol yardımıyla gizliyor. Örnekleyeyim:

Bilgisayarınızda çalışıyorsunuz ve tarayıcıda bir şeyler araştırıp başka dosyalara notlar alıyorsunuz. O anda beklenmedik bir iş ortaya çıktı. 4T Tray için belirlediğiniz kısayola bastığınızda pencere sistem tepsisine gider. Araya giren işi hallettikten sonra tepside çıkarma kısayoluna bastığınızdaysa tercihleriniz dahilinde ekrana geri döner.

Ne fayda sağlıyor? Yanlışlıkla kapanmayı, üstüne kaydetmeyi, Alt + Tab kısayoluyla pencereler arasında gezinirken oluşan kalabalığı önlüyor.

Tepsiden çıkış için farklı senaryolar mevcut. Örneğin isterseniz tepside çıkış kısayoluna bastığınızda 4T Tray içine minimize edilmiş tüm pencereler aynı anda ekrana geri dönebiliyor. Diğer seçenekteyse tepside çıkarma kısayoluna bastığınızda 4T Tray penceresi geliyor ve

minimize ettiğiniz uygulamalar, dosyalar listeleniyor. İster bir tanesini isterseniz de hepsini çıkarabiliyorsunuz.

"Erişilebilir mi?" diye sorarsanız yanıtım, "Kendi çapında, evet" olur. Standart ayarlarını kullanacaksanız sorun yok. Sihirbaz aracılığıyla ayarları yapılandırıcaksanız da pek sorun yok. Manuel ve menülerden yapacaksanız işte onu yapmak sizin yeteneğinize bağlı.

Aşağıda yer alan pakette 4T Tray'le ilgili kurulum ve ayar dosyası da yer alıyor. "Kullanmak isteyenler İçerik aktar" seçeneği üzerinden kolayca başlayabilir.

Nerede bu zip?

Yazıyı yazarken bu konuda hiçbir fikrim yok. Siteyle ilgilenen arkadaşlar indirilmesi için bir yerlere yükleyecektir, diye düşünüyorum. Eğer bu yazıyı, yazım tarihinden çok sonra bir tarihte okuyorsanız ve zip dosyasını bulamıyorsanız sövmeniz gereken kişinin ben olmadığımı hatırlatmak isterim. ☺ Dosya içindeki paketlerde yer alan "beni oku" dosyasında basit anlatımlı notlar da yer alıyor. Şimdiden bol şans.

Dosyalara

[Dosyalar](#)

Bağlantısından ulaşabilirsiniz

YouTube Kanal Ana Sayfasına Bölüm Ekleme

Ömer Göktaş

mail@omergoktas.net

Sayı: 138, Ağustos 2025

Herkese merhaba, YouTube serisine devam ediyoruz. Bu yazımda sizlere kanalınızın ana sayfasına nasıl bölüm ekleneceğini anlatacağım.

Ana Sayfaya Bölüm Ekleme Nedir?

YouTube kanalının ana sayfasına bölüm ekleme özelliği, kanal sahiplerinin videolarını belirli kategorilere ayırarak ziyaretçilere daha düzenli ve erişilebilir bir görünüm sunmasını sağlar. Bu özellik sayesinde popüler videolar, oynatma listeleri, canlı yayınlar veya belirli konulara ait içerikler ayrı bölümler hâlinde ana sayfada sergilenebilir. Ana sayfaya en fazla 16 bölüm eklenebilir. Ayrıca kanal sahipleri öne çıkan kanallar ekleyerek izleyicilere önerdikleri diğer YouTube kanallarını gösterebilir.

Hangi Bölümleri Ekleyebilirim?

Şimdi bölüm eklemeyi adım adım anlatacağım. Öncelikle yukarıda söylediğimi bir kez daha yineleyeyim. YouTube kanalınıza en fazla 16 bölüm ekleyebilirsiniz. Peki, hangi bölümleri ekleyebiliyoruz? Gelin birkaç örnek verelim:

1. Kanal Fragmanı

Bu bölüme kanalınızı tanıtan bir video eklerseniz, kanalınıza ilk defa gelen kişilere bu video gösterilir. Hatta web sürümünde video otomatik olarak oynatılır.

2. Öne Çıkanlar

Kanalınıza birilerini küstürdüyseniz, onlar geri geldiğinde karşılayan bir video ekleyebilirsiniz. 😊 Şaka bir yana, bu özellik sayesinde geri gelen abonelere özel bir video gösterebilirsiniz.

3. Size Özel

Bu bölümde YouTube, abonelerin ilgi alanlarına göre kanaldan otomatik olarak videolar öneriyor. Ekleyebilmek için kanalda en az 10 video olması gerekiyor. Ayrıca bu bölümde gösterilecek içerikleri özelleştirme şansınız da var.

4. Popüler Videolar

Kanalınızda yüksek görüntülenme, beğeni, yorum ve kullanıcı etkileşimi alan videoların gösterildiği bölümdür. Adından da anlaşılacağı gibi, en çok ilgi gören videolar burada yer alır.

5. Şu Anda Canlı Yayında

Kanalı ziyaret eden kullanıcıları canlı yayın sekmesine gitmekle uğraştırmadan doğrudan yayına çekmek isterseniz bu bölümü ekleyebilirsiniz. Eğer o an canlı yayında değilseniz bu bölüm otomatik olarak kaybolur.

6. Geçmiş Canlı Yayınlar

Bu bölüm sayesinde, kanalınızda daha önce yaptığınız canlı yayınları sergileyebilirsiniz.

Sonuç

YouTube kanalınızı daha profesyonel, düzenli ve kullanıcı dostu hâle getirmek istiyorsanız bu bölüm ekleme özelliğini mutlaka kullanmalısınız. İçeriklerinizi kategorilere ayırmak izleyicilerin aradığını daha kolay bulmasını sağlar ve kanalınızın genel görünümünü iyileştirir.

Diğer özellikleri keşfetmek de size kalmış. Siz de kanalınızı kişiselleştirin, farkınızı ortaya koyun!